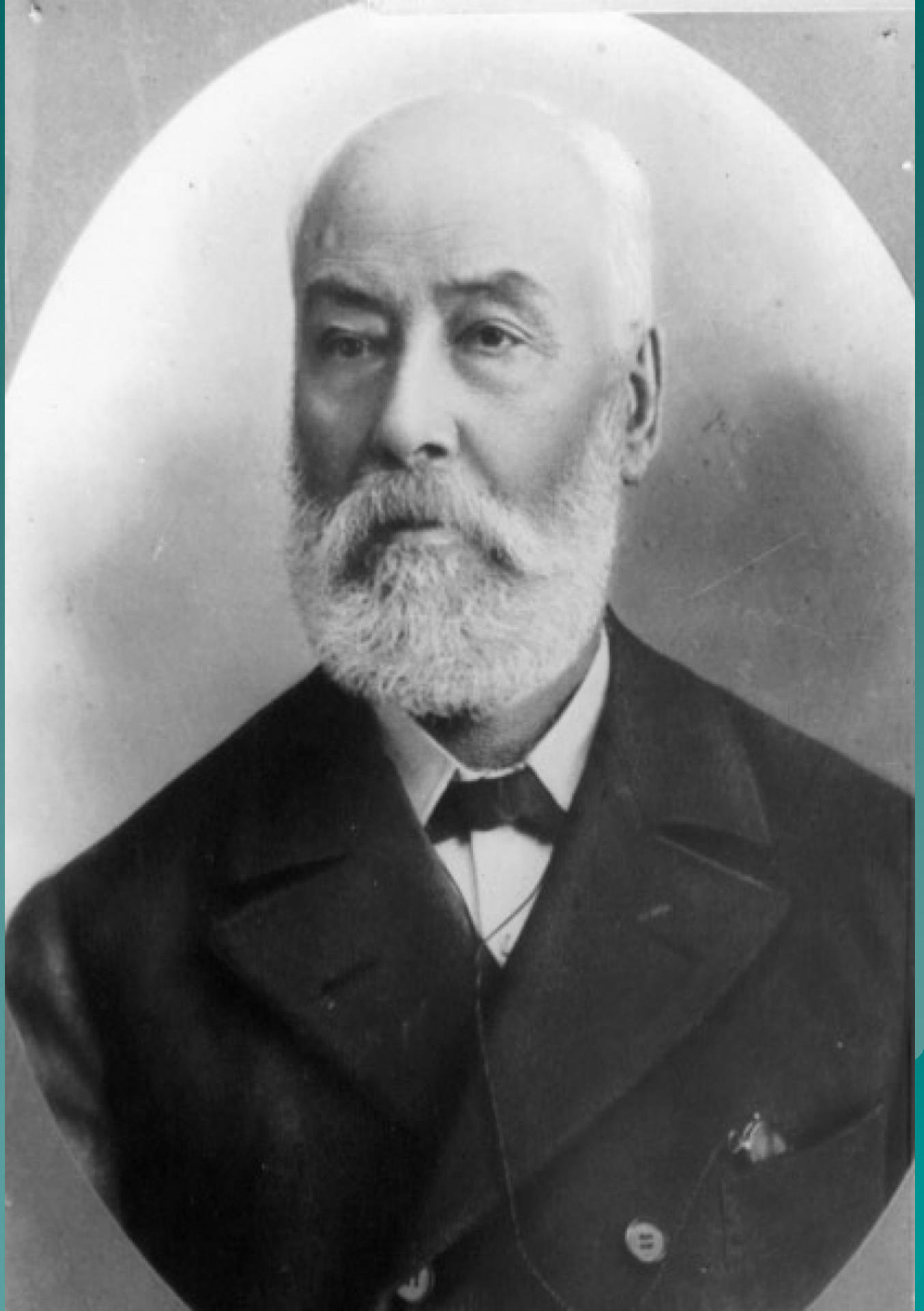

**КОГНИТИВНАТА ПАРАДИГМА НА
FESTSCHRIFT ИЗДАНИЯТА –
ОТ ПОСВЕТЕНОТО НА НАЙДЕН ГЕРОВ ДО
ОБРАЗЦИТЕ НА СЕРИЯ „ФАКЛОНОСЦИ” НА
АКАДЕМИЧНОТО ИЗДАТЕЛСТВО
„ЗА БУКВИТЕ – О ПИСМЕНЕХЪ”**

(Гещалтплан)

Проф. д.п.н. Александра Куманова

Въведение

Festschrift изданията са специален тип уникална академична литература, която – традиционно представяна в каталозите и библиографските указатели по *фамалията на лицата, в чест на които са създадени тези енциклопедични бази на научното познание* (както са поднесени и в локуса на *настоящото* проучване цитираните *тук* подобни трудове!).

Тези издания са своеобразни когнитивни калейдоскопи на научното познание в особено синтезиращ философско-информационната картина на света знаков вид. Те представляват огромен интерес едновременно и за формиране на история на науката, и за перспективно прогностично очертаване на пътищата на кристализация на научното мислене в лоното на научни центрове и школи, защото през призмата на идеите на видни творци на познанието и структуриращите се около тях научни кръгове разкриват цели пластовете на свързаност между проблемите и аспектите на изследваната реалност.

Самата функция на Festschrift изданията в познанието е *троична*:

- да оповестят научната общност за персоналии – явления в историята на познанието, по които синтезират справочно-информационна база (1);

- да кумулирайки представа за знанието, добито от тези персоналии (2);

- да очертаят интердисциплинарния характер на отзвука за тези персоналии и научните им приноси, както и – трудовете на принадлежащия към кръга на съответния учен творци (3).

GENERATIO SPONTANEA

**ЗА БУКВИТЕ
ДО ПЛОМЕНИ**

2. Методология на изследването

Изхождайки от историографията на *Festschrift* изданията, представена тук максимално лапидарно чрез акцентирането на вниманието на научната общност върху особено емблематични за библиосферата монографични публикации *в чест* на видни учени от миналото и нашето съвремие [1-7; 9-10; 13-14], е хвърлен когнитивен мост между първото – по съвременните представи за *Festschrift* издания у нас – посветеното на Найден Геров [8], и създадените образци от серия „Факлоносци” на Академичното издателство на Университета по библиотекознание и информационни технологии „За буквите – О писменехъ” [11-12]. Самата фигура на българския писател, езиковед, фолклорист, общественик и създател на едно от първите класни училища в България Найден Геров (23 февруари 1823, Копривщица – 9 октомври 1900, Пловдив) е ключова във формирането на универсалното енциклопедично познание, връх на което е създаденият от него в резултата на 50-годишен издирвателски, събирателски и систематизаторски труд „Речник на българския език” с ок. 80 000 думи, които са интерпретирани чрез масива от 5 000 фрагмента от народни песни и 4 000 фразеологични и идиоматични словосъчетани и 15 500 пословици, поговорки, гатанки (Владимир Янев): Речник на българский язык: С тълкувание речити на бълг. и рус.: Ч. 1-5 / Събр., наредил и на свят изважда Н. Геров. Пловдив: друж. печ. Съгласие, 1895-1904 (Ч. 1: А-Д. 1895. LVI, 398 с.; Ч. 2: Е-К. 1897.

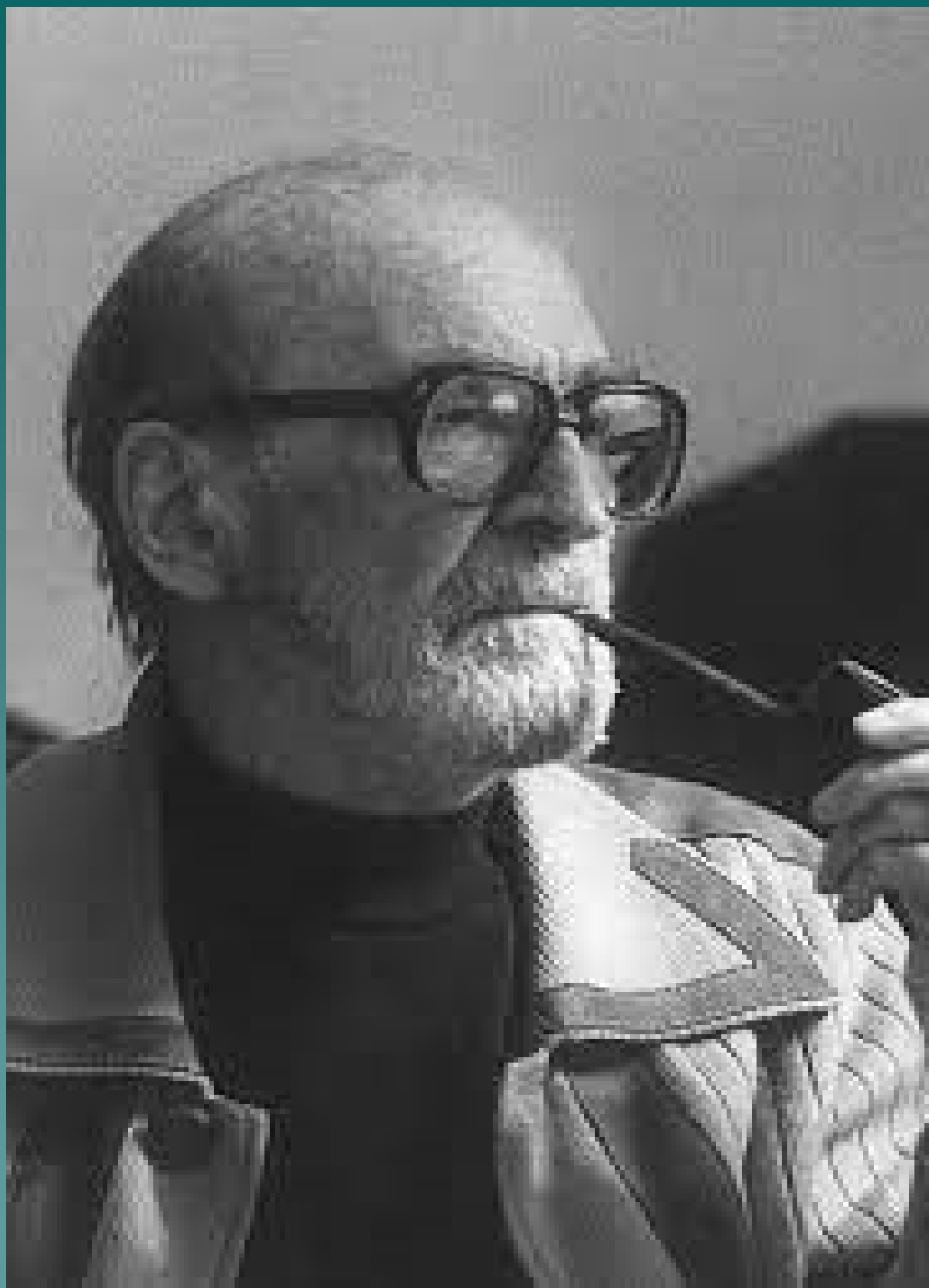
- ◆
- ◆ Както се вижда, Тодор Панчев издава през 1908 г. и „Допълнение на българския речник от Н. Геров” (Събр., наредил и изтълкувал Тодор Панчев).
- ◆ За максимално детайлната и точна интерпретация на Festschrift изданието, посветено на Н. Геров „*Найден Геров: 100 г. от рожд. му: 1823-1923: Къси черти от живота и дейността му*” (София, 1923) [8], е важно синхронното познаване на този източник във връзка с публикуването на труда „*Из архивата на Найден Геров: Писма, доклади и материали за възраждането на бълг. народ: Кореспонденция с частни лица*”: Кн. 1-2 / Найден Геров; Под ред. на Т. Панчев. София: БАН, 1911-1914: Кн. 1: А-Л: Аверки – Лобанов. 1911. 3, 1047 с., 1 л.: портр.; Кн. 2: М-Я: Манйолю – Янкулов. 1914. 2, 1022 с.; *Вж и:* Архив на Найден Геров : Ч. 1 - 2 / Подреден от Т. Панчев ; Под ред. на М. Г. Попруженко. София : БАН, 1931-1932. Ч. 1: 1857-1870 / [Предг. В. Н. Златарски, М. Г. Попруженко]. 1931. 590 с.; Ч. 2: 1871-1876 / [Предг. М. Г. Попруженко]. 1932. 317 с. (*вж: и по-долу*).

3. Резултати

Хронотопът на *Festschrift* изданията от втората половина на XX в. до днес в Западна Европа и САЩ може да бъде обозначен лаконично чрез следния свод от публикации, посветени на:

- австрийския невролог, психолог и философ, основателя на психоанализата *Sigmund Freud* (1856-1939) – „Фройд и съвременето: Цикъл лекции в унив. на Франфурт и Хайделберг по повод 100-г. от рожд. му” (Frankfurt am Main, 1957) [6];

- румънския философ, културолог и писател *Mircea Eliade* (1907-1986) – „Митове и смиволи: Студии в чест на Мирча Елиаде” (Chicago, 1969) [3];

- английския антрополог *Sir Edward Evans-Pritchard* (1902-1973) – „Видове мислене: Есета за мисленето в западните и не-западните общества: Сб. в чест на сър Едуард Еванс-Притчард” (London, 1973) [4];

- швейцарския психолог, психиатър и философ от немски произход, близък сътрудник на З. Фройд *Carl Gustav Jung* (1875-1975) – „Аспекти на аналитичната психология. В чест на 100-год. на Карл Густав Юнг” (Basel, 1975) [10];

- немския теолог и иранист *Carsten Colpe* (1929-2009) – „Традиция и превод. Към проблема за межкултурната преводност на религиозните феномени: Юбил. сб. в чест на Карстен Колпе за 65-год.“ (Berlin; New York, 1994) [1];

- американския философ *Judith Jarvis Thomson* (1929-2020) – „Факт и стойност: Есета по естетика и метафизика в чест на Джудит Джарвис Томсън]” (Bradford, 2001) [14];

Karl Hoheisel

HAI
FES
KAR
ZUM 65
HERA
MANFRED HUTTER · W

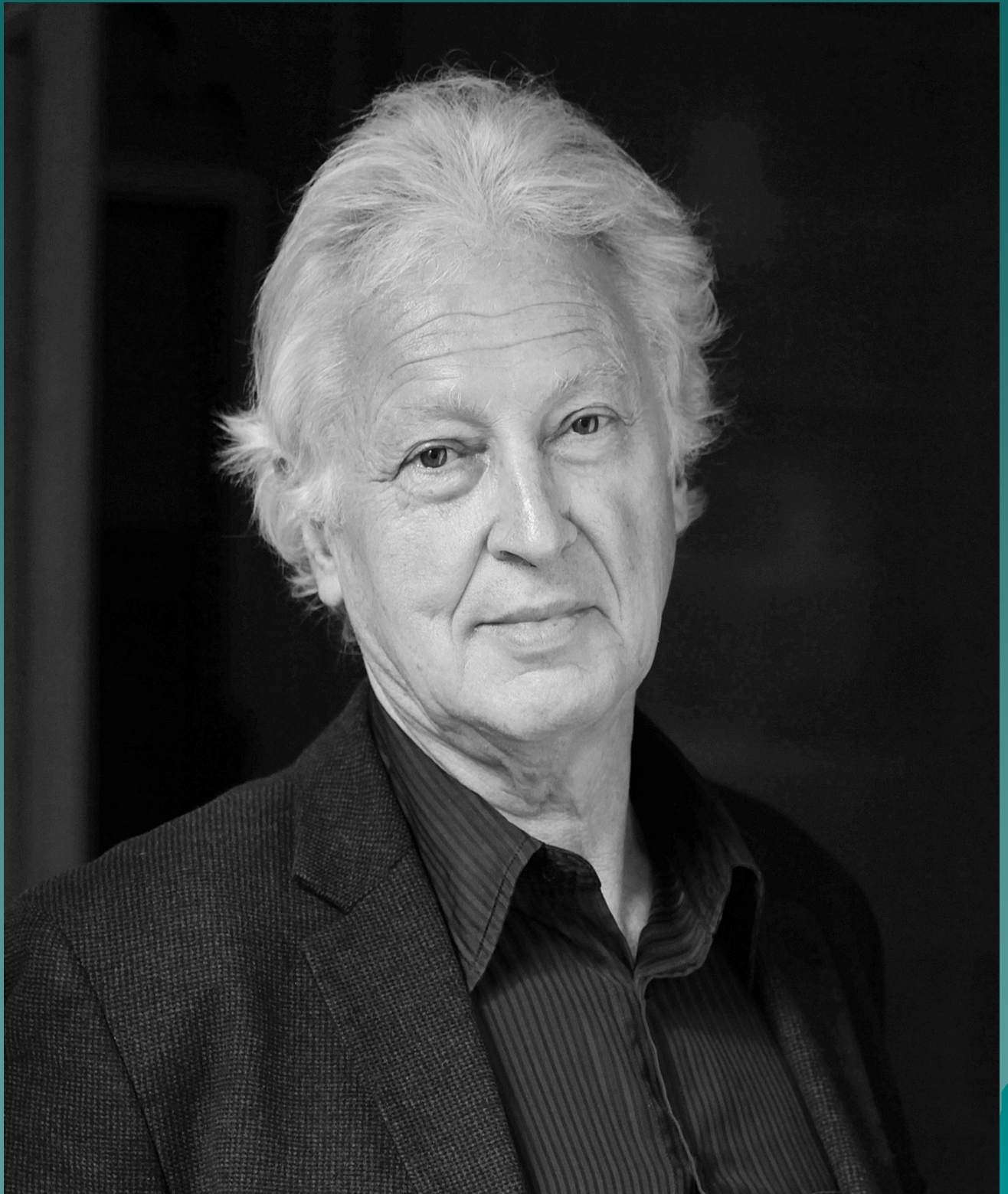
JAHRBUCH FÜR
ERGÄN.

ASCH
MÜN

- немския теолог *Karl Hoheisel* (1937-2011) – „Хайрезис (Ерес): Юбил. сб. в чест на Карл Хоайзел за 65-год. му” (Münster, 2002) [9];

- английския биолог и етолог *Richard Dawkins* (1941-) – „*Ричард Даукинс: Как ученият променя нашия начин на мислене*” (Oxford 2006) [2];

- немско-австралийския философ *Raimond Gaita* (1946-) – „Философия, етика и човешка общност: Есета в чест на Реймънд Гайта” (Milton Park etc., 2011) [7];

- английския античен философ *М. М. McCabe* (1948-) – „Препочитайки древната философия: Стари кранти и свещени крави [посв. на философа *Мери Маргарет Маккейб*]” (Cambridge, 2018) [13];

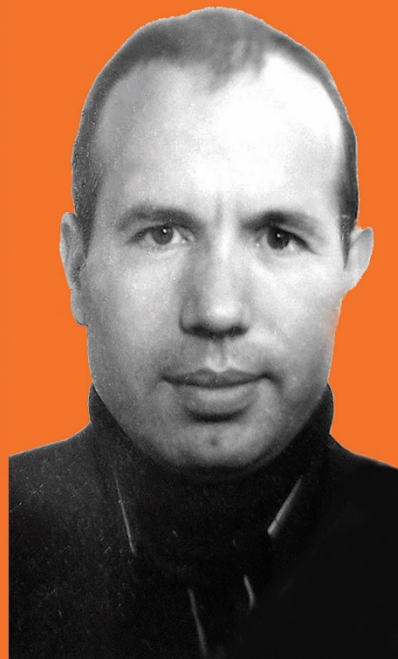
- френския философ и езотерик *Antoine Faivre* (1934-2021) – „Езотеризъм, гностичности и символична образност: Сб. в чест на Антоан Февр” (Leuven, 2001) [5].

GLORIA BIBLIOSPHERAE

LICHT, MEHR LICHT!

В ПАМЕТ НА МИЛЕН КУМАНОВ

ЗА БУКВИТЕ
О ПИСМЕНЕХЪ

Двете *Festschrift* издания на библиографската и историографската серия „Факлоносци” на Академичното издателство на УниБИТ „За буквите – О писменехъ: „*Gloria bibliosperae (Ariadne’s Thread)*” (София, 2016 – XVI пореден номер) [12] и „*Licht, mehr Licht!*” (София, 2022 – XXXII пореден номер) [11] са плод на платформата на поредицата – да е „уникален емпиричен материал по наукознание, интердисциплинарни връзки и психология на научното творчество” – съгласно издателската анотация на публикациите.

Изводи/Дискусия

1. В структурно отношение разглежданите тук Festschrift изданията имат гъвкава структура, чиято архитектоника се изгражда в съответствие с третираната от всяко издание материя – но в тях неизменно присъстват три блока от публикации със справочно-енциклопедична тежест – научни трудове:

- на съответната персоналия (1);
- за тази персоналия (2);
- на лицата около персоналията (3).

2. Внимателното вглеждане в посветеното на Н. Геров издание „*Найден Геров: 100 г. от рожд. му: 1823-1923: Къси черти от живота и дейността му*” (София, 1923) [8] посочва публикацията като равностоеен представител на забележителната академична форма в съвременните на ХХ-ХХІ в. когнитивни представи – ориентирана е към онтологията на личността на Н. Геров като писател, езиковед, фолклорист, общественик и създател на едно от първите класни училища в България.

2. 1. Съставителят на Festschrift паметника за Н. Геров – Тодор Панчев (1962-1924), племенник на Н. Геров, е учител в с. Голямо Белово. Той е не само ученик, но и близък сътрудник на делото на вуйчо си, което довежда до завършен вид.

2. 2. В разглежданата книга Т. Панчев дава подробна картина на родното място на персоналията – Копривщица, природата и заселването ѝ, чертите на града като средище на Българското възраждане, посочва грижливо издирените сведения за рода на Н. Геров [8, с. 5-8].

2. 3. Специално място е отделено на биографичната информация за Н. Геров [8, с. 8-9]. Отделно са разгледани учителството, политическата активност и писателската дейност на Н. Геров [8, с.10-15].

2. 4. Документалната стойност на публикацията е завидно висока.

Прави впечатление привличането на материал от пресата за погребението на Н. Геров – в. „Мир” (бр. 882 от 12.IX.1900 и бр. 883 от 14.IX.1900) [8, с. 16-25].

2. 5. Включено е словото на С. С. Бобчев за Н. Геров – по сп. „Българска сбирка” (год. VII, кн. IX от 1900) [8, с. 26-38].

2. 6. На архива на Н. Геров, грижовно обработен и издаден от съставителя, е обърнато подобаващо завишено внимание като на основен извор за проучванията на персоналията [8, с. 39-89] (*вж: и по-горе*).

2. 9. Включено е в изданието и потърсеното мнение от съставителя за „Речник на българския език” на Н. Геров – това на народния поет, класика на българската литература Иван Вазов (1908) [8, с. 89-90].

2. 10. Присъстват и други гледища за за „Речника ...” на Н. Геров – на проф. М. Г. Попруженко („Журнал Министерства Народного Просвещения” – 1913: „Из архивата на Найдено Геров”), Ст. Чакъров („Славянски глас”, год. V и VI, отд. отпеч.) [8, с. 90-93] и на фиксирано и чуждестранния периодичен печат – Франция (Armanet, C. La renaissance de la langue bulgare. // Echos d'Orient, 12-е, année, N 76, mai 1909, p. 101-125) [8, с. 40-87, 93-100]. Чрез тази палитра от публикации е прекрачено в сравнителното поле познанието, което е онтологична черта на Festschrift изданията.

2. 11. Публикуван е образец от „Речника ...” на Н. Геров – уникално емпирично богатство на „*Найден Геров: 100 г. от рожд. му: 1823-1923: Къси черти от живота и дейността му*” (София, 1923) [8, с. 101-125].

3. Съставителите на двете Festschrift издания на библиографската и историографската серия „Факлоносци” на Академичното издателство на УниБИТ „За буквите – О писменехъ: „*Gloria bibliosperae (Ariadne's Thread)*” (София, 2016) [12] и „*Licht, mehr Licht!*” (София, 2022) [11] са плод на платформата на поредицата – да е „уникален емпиричен материал по наукознание, интердисциплинарни връзки и психология на научното творчество” – съгласно издателската анотация на публ.

Заклучение

Гещалтпланът на *Festschrift* изданията, както се посочи, е триединство от трудове: *на* съответната персоналия (1) – *за* тази персоналия (2) – *на* лицата *около* персоналията (3).

Това триединство във всяко *Festschrift* издание е определено специфично и неподражаемо от ролята на персоналията, изпъкваща когнитивната вечност, на която то е посветено.

Точно този контекст е и основанието *Festschrift* изданията да са наднационални – международни, планетарни принципно компаративистични монографични публикации - полилингви... Именно този обективно – субективен когнитивен момент прави разглежданите издания част от една и съща универсална парадигма на познанието – парадигма на световните аналогични публикации [1-7; 9-10; 13-14], на първото – в съвременните представи за *Festschrift* издания у нас – посветеното на Найден Геров [8], и на създадените образци от серия „Факлоносци” на Академичното издателство на УниБИТ „За буквите – О писменехъ” [11-12]. Ето как съставителите на „*Licht, mehr Licht!*” (София, 2022) [11] решават описвания проблем:

„В макроструктурата на „*Licht, mehr Licht!*” органично са преплетени две относително самостоятелни, но и семантично взаимосвързани книги, посветени на **проф. Милен Куманов** (които имат общ гещалтплан – разд. I-X с единна справочно-информационна база: разд. IX. CURRICULUM VITAE; разд. X. Съдържание – вж: по-долу):

- [МК – 1: разд. I-III] I. История (Хронологичен биобиблиографски вертикал в жизнения и творческия път на учения);

- [МК – 2: разд. IV-VIII] II. Памет (Когнитологичен калейдоскоп на интердисциплинарната свързаност в семиосферата).

Онтологията на когнитивния енциклопедичен контекст в творчеството на проф. Милен Куманов е във фокуса на внимание в първата част на изданието, която цели да разкрие пътя на историка в универсалното хуманитарно познание като евристично ядро на неговите проучвания като архивист, библиограф, историограф и биограф едновременно [МК – 1:] I. История (Хронологичен биобиблиографски вертикал).

Културологията на познанието в широкия спектър на научното изследване, неговата критическа и обществена рефлексия и художествената естетика в орбитата на съпътстващи творчеството на проф. Милен Куманов творци са в центъра на втората част на тома, която екстраполира знаковите системи на личността на твореца и философски натоварената хуманитаристика: религия – изкуство – наука, естествено присъщи на мисленето на учения и фиксиращи посоки на развитие на ноосферата [МК – 2:] II. Памет (Когнитологичен калейдоскоп на интердисциплинарната свързаност в семиосферата).” [11, с. 15] .

Бидейки винаги изключително трудоемки и времеемки, Festschrift изданията в същото време са изключително прецизни библиографски и историографски когнитивни инструменти, индивидуализиращи рационално персоналията, на която са посветени в космоса на идеи, достижения и издания.

И в това е съществената тяхна онтологична черта – като партия в многогласната полифонична инфосфера на света.

**КОГНИТИВНАТА ПАРАДИГМА НА
FESTSCHRIFT ИЗДАНИЯТА –
ОТ ПОСВЕТЕНОТО НА НАЙДЕН ГЕРОВ ДО
ОБРАЗЦИТЕ НА СЕРИЯ „ФАКЛОНОСЦИ” НА
АКАДЕМИЧНОТО ИЗДАТЕЛСТВО
„ЗА БУКВИТЕ – О ПИСМЕНЕХЪ”**

(Гещалтплан)

Проф. д.п.н. Александра Куманова